

În cadrul Sesiunii Pontica 2017 au fost vernisate expozițiile „*Țărmuri îndepărtate*”, „*De Ovidio poeta*”, „*Masacrul de la Fântâna Albă*” și au avut loc lansări de carte. S-a făcut deopotrivă o excursie de documentare la cetatea Capidava. Sesiunea aniversară, cu o participare numeroasă, a fost semnalată, ca de fiecare dată, în rubrica culturală a unor ziare locale.

Redacția

SESIUNEA ȘI REVISTA PONTICA LA SEMICENTENAR

Stimați invitați, dragi colegi,

Întreaga activitate științifică și culturală a Muzeului de Arheologie Constanța, devenit din anul 1977 Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, se înscrie, de la început, sub semnul aniversării bimilenarului nașterii poetului Ovidiu, pe plan internațional (prin apariția unor volume de studii la Roma, Paris, Bruxelles și în altă parte) și național (poetul fiind sărbătorit la Constanța, București și în alte centre universitare). Între publicațiile din acel an, amintim volumul Publius Ovidius Naso, *Scrisori din exil*, în românește de Th. Naum și volumul Publius Ovidius Naso (XLIII î.e.n-MCMLVII e.n.), ambele apărute la București, ultimul cu studii semnate de cunoscuți clasiști: Șt Bezdechi, Nicolae Lascu, N.I. Barbu etc.) și acest an dedicat evocărilor ovidiene, la 2000 de ani de la stingerea sa, pe pământ tomitan.

Sesiunea Pontica și revista cu același nume a muzeului constănțean, aflată la nr. 50 (2017) și patru *supplementa* cu subiecte diverse, amintesc, prin titlu, opera din exil a poetului, *Epistulae ex Ponto* („Ponticele”), scrise între anii 12 și 16 sau 17 p.Chr., continuând pe cele din *Tristia* („Tristele”), elegii compuse între 8-17 p. Chr., în cursul călătoriei până la Tomis și în cei aproximativ nouă ani de exil. Să rămânem la momentele aniversare: se semnase, la Constanța, la 6 iunie 1968, un protocol de „înfrățire” dintre Sulmona, patria poetului (*Sulmo mihi patria est-Tristia*, IV, 10, 3-4) și Tomis, legat de destinul său tragic. Au urmat apoi întâlniri româno-italiene, la Constanța, în anii '70-'80 ai secolului trecut, legături continuate sub diferite forme și în prezent.

În anul 1972 a avut loc la Constanța cel de-Al II-lea Congres de Studii Ovidiene, în cadrul căruia învățați din mai multe țări au pus bazele *Asociației Internaționale Ovidianum*.

Semnalăm deopotrivă cartea lui A. Rădulescu, *Ovidiu la Pontul Euxin*, București, 1981, cu noutatea redării realităților pontice, în vremea poetului și a cinstirii memoriei sale pe aceste meleaguri. De altfel, revista Pontica a cuprins, în sumarul său, de-a lungul anilor, note și studii dedicate poetului (susținute la Sesiunea Muzeului sau în cadrul *Societății de Studii Clasice*, Filiala Constanța). Menționăm, de exemplu, o minuțioasă *Bibliografie ovidiană în România* de N. Lascu, cu referire la textele ovidiene, traduceri, articole, studii critice și evocări ovidiene, de la cele mai vechi, până în 1978, publicată postum în Pontica XXIII (1990), XXV (1992) și XXVII (1994). Se adaugă simpozionale dedicate operei ovidiene, precum cel care a dus la editarea vol. *Interferențe ovidiene. Studii, note, texte și pre(texte)*

ovidiene, MINAC, 2009 (ediție îngrijită de Livia Buzoianu); Simpozionul științific internațional *Evocări ovidiene: poezie-mitologie-realitate istorică*, Constanța, MINAC, 10-12 mai 2017, contribuții care sperăm vor fi publicate într-un viitor apropiat; Sesiunea actuală, care cuprinde o secțiune intitulată: *Exilul și migrația: de la Ovidiu la Europa secolului XXI*, oferă o comparație inedită a fenomenului exilului. Muzeul are în pregătire alte două proiecte editoriale legate de opera poetului, care vor fi prezentate de realizatori, după finalizarea lor (2018).

Desigur, toate aceste manifestări de cinstire a amintirii poetului și operei sale s-au datorat celor care au fost sau activează acum în muzeu, cele actuale se alătură altor evocări științifice (organizate mai ales de Universitatea „Ovidius” Constanța) sau cu conținut mai larg cultural-artistic, desfășurate pe plan local.

Cel de-al doilea aspect al intervenției mele se referă la sesiunea Pontica, ale cărei începuturi am avut bucuria a le cunoaște. Întâlnirea anuală de la Constanța răspundea dorinței de comunicare, după un deceniu de activitate a Muzeului de Arheologie Constanța, de la reorganizarea sa. Noua instituție este deschisă la 27 septembrie 1957, pe baza unei colecții preexistente, ale cărei începuturi datează din 1879 (menționată și în ziarul *Farul Constanței* din 17 mai 1880), găzduită atunci la sediul Palatului Administrativ al orașului.

Cum asupra transformării acesteia în muzeu s-a scris în repetate rânduri, mă limitez la deceniul care precede organizarea Sesiunii Pontica și apariția în același an al nr. I al revistei (1968); primele două volume au fost numite Pontice, apoi, de la nr. III (1970), Pontica.

În acest interval de timp s-au făcut câteva descoperiri de excepție: *Edificiul roman cu mozaic din Tomis*, în 1959, investigat apoi, câțiva ani; apariția, în 1962, tot la Tomis a unui prețios tezaur de sculpturi, care a trezit un interes ce dăinuie și astăzi; s-au inițiat săpături în oraș: la zidul de incintă antic, în 1958, în cartierul de vest al Tomisului (cu descoperirea a două bazine și a unor cuptoare) și în județ, la Castelu-necropolă feudal-timpurie și în alte locuri. Multe dintre rezultatele cercetărilor au fost publicate în cărți, albume, ghiduri, semnate de membrii colectivului din acei ani: Vasile Canarache (directorul instituției între 1956-1969), Adrian Rădulescu, Andrei Aricescu, Gh. Poenaru-Bordea, iar asupra unor categorii de materiale au scris: Mihai Irimia, Constantin Iconomu, Constantin Scorpan și Mihai Bucovăla.

Ca și volumul *Noi monumente epigrafice în Scythia Minor*, Constanța, 1964, revista Pontica I (1968), pleca la drum cu un Cuvânt înainte al acad. Constantin Daicoviciu, de la Cluj. Revista și sesiunea muzeului devin loc de dezbatere și comunicare a noi date istorice, arheologice, epigrafice și numismatice, menite să trezească interesul participanților români și străini.

Longevitatea acestor manifestări științifice se datora cercetării de tradiție a obiectivelor arheologice din regiune (*Histria, Tropeum Traiani, Callatis, Capidava*), de către membrii marcant ai institutelor Academiei Române, ai universităților și muzeelor din București, Iași și Cluj, cărora li s-au adăugat, de-a lungul timpului, și muzografi constănțeni.

MINAC a deschis propriile șantiere, la *Sacidava*, Satu Nou, Albești, Ovidiu, Hârșova și, mai de curând, sunt continuate cercetările la *Ulmetum*, după cum s-au

efectuat permanent săpături de salvare la *Tomis* și în județ, descoperiri care au oferit noutăți arheologice.

Prin organizarea muzeului din anii 1975-1977 și inaugurarea actualului sediu al MINAC, sesiunea anuală a fost structurată astfel încât să privescă toate perioadele istorice, de la preistorie, la contemporaneitate, cercetate de cunoscuți specialiști în domeniu.

Nu în ultimul rând vorbim de contribuții ale colegilor din țară și străinătate, găzduite constant de revista *Pontica*, anuar științific cu o bună circulație externă, prezent în diferite biblioteci ale unor institute de prestigiu, universități și muzee, contribuind astfel la cunoașterea mai deplină a spațiului vest-pontic și civilizației antice, în general.

Legăturile externe au fost întărite și prin congresele internaționale organizate la Constanța, de Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București, în colaborare cu MINAC, precum Congresul *limes*-ului roman, Mamaia, 1972, al VII-lea Congres de epigrafie greacă și latină, 1977, la Constanța, cu o numeroasă și prestigioasă participare, savanți din diverse țări, între care Louis Robert (Franța), Georgi Mihailov (Bulgaria) și, în egală măsură, învățați din România, precum D.M. Pippidi, Em. Popescu, editori ai vol. *Epigraphica*, București 1977, care conține contribuțiile epigrafiștilor români la această sesiune.

Șirul unor importante manifestări științifice a continuat în tot acest timp, până în zilele noastre; recent s-a desfășurat cel de-al șaselea *Congres internațional asupra antichităților Mării Negre*, Constanța, 18-22 septembrie 2017, prin inițiativa unor specialiști renumiți ai acestei regiuni, români și străini, în organizarea Universității București, MINA Constanța și a Universității „Ovidius” Constanța, la care au participat cercetători ai istoriei spațiului circumpontice, din 12 țări, în număr mare.

Revenind la realizările științifice ale membrilor MINAC, în cele cinci decenii, acestea sunt înscrise în parte în seria muzeului, *Bibliotheca Tomitana* sau apărute la alte edituri din țară și din străinătate, fără a putea stăruia acum asupra lor.

Se cuvine să îi amintim pe cei care au stat în fruntea instituției și au coordonat complexa activitate muzeală, mai întâi pe regretatul prof. Adrian Rădulescu, distinsă personalitate în domeniul științific, muzeistic și universitar, care a condus timp de trei decenii muzeul (1969-2000), consolidând în mod evident prestigiul intern și extern al acestuia. I-au stat alături sau i-au urmat în funcție, mai mulți colegi, cel mai apropiat colaborator fiind Mihai Irimia, cercetător remarcabil și cadru didactic universitar exemplar, până la sfârșitul vieții sale. După anul 2000, alți specialiști și-au folosit toată priceperea, urmare a unei lungi experiențe profesionale, în conducerea MINAC, devenit în decursul anilor reper științific și cultural, și anume: Ghiorghe Papuc, Constantin Chera, Gabriel Custurea și, în prezet, Traian Clianțe, care au avut alături un colectiv valoros.

Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța a susținut cu consecvență cele două embleme tomitane, Sesiunea și revista *Pontica*, ajunse la semicentener, admirabilă performanță, pe care, suntem convinși, cei de față o vor duce mai departe, mulți ani.

Maria BĂRBULESCU